

Symbolický cintorín pod Ostrvou patrí k Tatrám už 70 rokov.

Pôvodne sa mal nachádzať na Štrbskom Plese. Ibaže tam sa proti tomu ohradili. Cintorín v kúpeľoch? Ako by to vyzeralo!? Napokon mu našli miesto v limbovom háji pri Popradskom plese vo výške 1525 metrov. Peši sa k nemu dostanete za necelú hodinu od železničnej zastávky Popradské pleso i zo Štrbského Plesa. Ísť k malebnému Popradskému plesu s dvoma chatami na brehu a obísť **Symbolický cintorín pod západnou stenou Ostrvy**, to sa vari ani nedá. Pietne miesto neodmysliteľne patrí k Vysokým Tatrám už vyše sedemdesiat rokov. **Pre verejnosť je prístupný vždy od 15. júna do 31. decembra.**

Mŕtvym na pamiatku.

S myšlienkou na zriadenie cintorína obetí hôr prišiel **akademický maliar Otakar Štáfl, pražský umelec**, ktorý si zamiloval slovenské veľhory. Jemu aj iným prekážalo, že na chodníkoch v tatranských dolinách i na štítoch pribúdali z iniciatívy rodín a priateľov tabuľky pripomínajúce tragédie. Chaoticky, neraz pôsobiace skôr deprimujúco ako pietne. Napadlo mu, že tabuľky by sa mohli sústrediť na jedno miesto. Dôstojnejšie. Pripojil sa k nemu **Alojz Lutonský, tajomník Tatranskej komisie Klubu československých turistov**, i ďalší nadšenci. Myšlienka nadchla aj **Eugéniu Vyskočilovú z Prahy**, ktorú považujú za autorku motta cintorína - **Mŕtvym na pamiatku, živým pre výstrahu**. Nachádza sa na zvone, ktorý dala vyhotoviť. Trvalo však niekoľko rokov, kým prekonal administratívne aj finančné bariéry a všetko sa zrealizovalo. Bolo treba postaviť kaplnku, inštalovať drevené kríže, preniesť tabuľky roztrúsené po dolinách i štítoch a pripevniť na skaly, vybudovať prístupové cesty a chodníky. O kríže sa postaral **Jozef Fekiač-Šumný z Detvy**, projekt kaplnky vyhotovil Popradčan **Róbert Vosyka**, chýbajúce financie popri zbierke poskytol chatár od Popradského plesa **Václav Fiška**.

Posvätil ho Tiso.

Hoci **vence na cintoríne kládli už od roku 1936**, aj keď vtedy ešte neboli dokončené všetky práce, oficiálne **slávnostné otvorenie sa konalo až 11. augusta 1940** v rámci Tatranských slávností. Zúčastnil sa na ňom i prezident vtedajšieho vojnového slovenského štátu. Ba čo viac - **Jozef Tiso novú kaplnku vysvätil**. Po vojne sa k tomu radšej nik nehlásil. Na **slávnosti sa už nezúčastnil Otakar Štáfl**. Ako český občan sa vrátil domov a vo februári 1945 tragicky zahynul spolu s manželkou, keď jeho pražský ateliér zasiahla bomba pri nálete Spojencov. Až do roku 1969 pribúdali tabuľky s menami bez nejakého usmernenia, živelne. Z iniciatívy Tatranskej horskej služby a Správy Tatranského národného parku vznikli jasné pravidlá. Zástancovia cintorína sa museli popasovať aj s vtedajšou komunistickou ideológiou, ktorej prekážali náboženské symboly. Nakoniec nad krížmi prižmúrili oči. Pri obnove cintorína neskôr niektoré pôvodné nahradili novšími vyrobenými ďalším detvianskym rezbárom **Štefanom Melichom**. Celkovo sa ich tu nachádza sedemdesiatdeväť. Od roku 1995 majú cintorín pod správou Štátne lesy TANAP-u. Postupom času pôvodný zámer vytvoriť miesto na pamiatku známych i neznámych obetí Vysokých Tatier rozšírili o ďalšie hory. A tak dnes tu možno nájsť tabule pripomínajúce tragické udalosti horolezcov, spojených s Tatrami, na Kaukaze, na Pamíre, v Alpách i v Himalájach. Ich celkový počet vzrástol na **súčasných 332 tabuliek so 469 menami**.

Najnovšie.

Tohto roku pribudlo deväť nových tabuliek s desiatimi menami. Meno **Ján Čech zarezonovalo v roku 2011. Spolu s Michalom Sabovčíkom liezol alpskú trilógiu - tri najťažšie severné steny**. Po prelezení Eigr a Matterhornu sa mu osudnou stala posledná na Grandes Jorasses. Jeho partner **Sabovčík tohto roku upútal zimným prechodom hrebeňa Vysokých Tatier**. Z prírastkov je známy aj **Stanislav Lednár. Zahynul pred 45 rokmi v severnej stene Matterhornu**, keď sa pod ním odtrhol skalný blok. Telo sa zachytilo na polici, no keď k nemu spolulezci zlanili, bol mŕtvy. Upevnili ho ku skale. Ďurana, Kaláb a Psočka potom museli Bonattiho cestu doliezť až na vrchol, aby sa zachránili. „Švajčiarski záchranári o nás vedeli, lietali popri nás vo vrtuľníku, ale pomôcť nám nemohli,“ spomína na to Ján Ďurana. „Ja som po strate okuliarov vystupoval poloslepý, Kaláb omrznutý. Psočka vtedy preukázal úžasnú kondíciu a morálku, ťahal to celé sám. Bojoval aj o naše životy.“ O tragédii a hrdinskom boji Slovákov informovali vari všetky švajčiarske médiá.

Tragédie lyžiarov.

Jedno z najväčších lavínových nešťastí vo Vysokých Tatrách sa prihodilo **v Mengusovskej doline v roku 1974**. O život prišlo desať stredoškôľakov z Komárna a ich učiteľ so synom. Keď sme sa pred rokmi túlili pomedzi pomníkmi v limbovom háji s vtedajším náčelníkom Horskej služby pre Slovensko Ivanom Gálfym, len pokrútil hlavou: „Keby sa ma spýtali, či tam môžu lyžovať, veru by som im povedal, že áno. Lavíny padali na svahu oproti. Tá, čo ich zmietla,

bola taká silná, že vybehla do protisvahu možno osemdesiat metrov vysoko.“ V roku 1958 boli na sústredení na Skalnatom plese členovia slovenského zjazdárskeho družstva. Spod Lomnického hrebeňa sa spustila lavína, ktorá zobrala životy štyroch mladých nádejí. Aj to podnietilo kompetentných budovať protilavínové zábrany v oblasti.

Himalájske legendy.

Viacerí známi slovenskí himalájisti zostali pochovaní navždy v najvyššom horstve sveta. A tak blízky a kamarátom dobre padne zastaviť sa pri ich pamätníkoch v horách, v ktorých horolezecky vyrastali. Nechýbajú mená ako Jozef Psoťka, Dušan Becík, Peter Božík, Jaro Jaško, Jozef Just, ktorí zostali na Evereste. Neďaleko nich sú tabuľky s menami Ľuboš Stacho, Vladimír Plulík, ktoré pribudli v tomto tisícročí. O tabuľku Juraja Kardhordóa sa postaral jeho spolulezec Peter Šperka. Juraj zahynul na expedícii na Manaslu v roku 1997, ktorú Šperka viedol, tabuľku inštalovali až v roku 2011. A teraz pod Ostrvou pribudla aj tá s Petrovým menom - s Tónom Dobešom sa totiž v lete stali obeťmi teroristov pod Nanga Parbatom. V himalájskom „kúte“ nechýbajú ani poľské legendy Jerzy Kukuczka, Wanda Rutkiewiczová i častý spolulezec nášho Petra Hámora Piotr Morawski. Z opačnej strany skaly Čech Jan Kounický, ktorý po ťažkom úraze chrbtice na Makalu v roku 1973 zostal uväznený v stane piateho tábora. Nebolo v silách ostatných dopraviť kamaráta z tej výšky nadol. Krmili ho, dávali mu dýchať kyslík, podávali lieky, pichali injekcie proti bolesti. Honzo potravu prijímal aj vylučoval. „Opatrovali sme ho, čistili, prezliekali. V malom stane, v mraze. Žili sme s ním aj umierali a potajme plakali,“ spomína Ivan Fiala, ktorý pri ňom so Psoťkom vydržal dlhých šesť dní. Stan, ktorý sa nakoniec stal jeho hrobom, si Honzo vyniesol do výšky 7 850 metrov sám.

Narazili do Gerlachu.

Pripomienku tu majú účastníci odboja počas druhej svetovej vojny. Vyše dvadsať mŕtvych si vyžiadala nehoda zapríčinená nepriaznivými poveternostnými podmienkami. Pripravení na výsadok na pomoc Slovenskému národnému povstaniu zahynuli v roku 1944 po tom, čo lietadlo v zlom počasí narazilo do Zadného Gerlachu. Takáto nehoda sa nestala prvý raz. Už v roku 1938 narazilo lietadlo na trase Spišská Nová Ves - Praha do Lomnickej kopy. Vyžiadala si, našťastie, iba jednu obeť. Obeťmi po leteckých nešťastiach sa stali aj samotní horskí záchranári. **Najväčšia záchranárska tragédia sa odohrala 25. júna 1979 v Mlynickej doline.** V ten deň sa vydala na pomoc nemeckej turistke trojčlenná posádka vrtuľníka Mi-8 na palube so šiestimi záchranármi. Veľký Mi-8 vo veternej turbulencii zavadil o hranu výbežku južného ramena Štrbského štítu. Na mieste **mŕtvi bol Martin Hudák, Štefan Estočko, Pavol Huska, Bernard Jamnický, pilot Vladimír Bačák a mechanik Václav Dvořák.** O niekoľko dní v popradskej nemocnici na následky spálenia pľúc po nadýchaní sa výparov horiaceho kerozínu skončil aj Milan Kriššák, siedma obeť havárie. Prežili iba dvaja - záchranár Ladislav Janiga, otec súčasného riaditeľa Horskej záchranej služby, a druhý pilot Svatopluk Nitsch.

Záchranárske zákutie.

Jeden z mŕtvych záchranárov Bernard Jamnický pritom desať rokov predtým podobnú haváriu prežil. V roku 1969 pri pristávaní neďaleko Zbojníckej chaty došlo ku kontaktu chvostového rotora vrtuľníka Mi-4 so zemou. Jeho kolega Eugen Šándory v púde sebazáchovy vyskočil, no vrtuľník vzápätí dosadol rovno naňho. Posádka aj Jamnický prežili. Vedľa záchranárov, ktorí zahynuli pri výkone povolania, majú tabule i ďalší. Legenda Tatranskej horskej služby Vlado Tatarka, ktorý našiel smrť pri lezení na Veľkom Ganku, a Ľubomír Jurský, ktorý zahynul počas výcviku na tatranských ľadoch. Aj Milan Fabík, ktorý vytváral leteckú záchranu vo Vysokých Tatrách.

Ďalšie miesta.

Symbolický cintorín pod Ostrvou vo Vysokých Tatrách je najznámejší a najväčší v slovenských horách. No nie jediný. Ďalšie sú v každom horstve, kde pôsobí Horská záchranná služba.

Západné Tatry: Nachádza sa v Žiarskej doline neďaleko Žiarskej chaty od roku 1995. Tu našiel smrť posledný federálny minister životného prostredia **Josef Vavroušek s dcérou.** V doline Parichvost ich v roku 1995 pochovala lavína. Od roku 2010 pribudol symbolický cintorín aj v Roháčoch pri Chate Zverovka.

Nízke Tatry: V Demänovskej doline v lokalite Stodôlky funguje už od roku 1954, je teda druhý najstarší. Aj pri jeho vzniku stál Alojz Lutonský. Oficiálne ho však otvorili až v roku 2010.

Veľká Fatra: V roku 2011 bol postavený kríž obetiam pod hrebeňom Krížnej. Ide o najmladší symbolický cintorín v horách, kde má stredisko HZS.

Malá Fatra: Nájdete ho vo Vrátnej od roku 1998. Bol tretí v poradí. Tam premiestnili i tabuľu štrnástich obetí povodne v Štefanovej v roku 1848.

Slovenský raj: V roku 2010 vyrástol na Kláštorisku. Mená obetí sa nachádzajú na sochách. Osobitité čaro dodávajú blízke ruiny kláštora. V slovenských horách je viacero ďalších pietnych miest. Vari najznámejšie je v Manínskej tiesňave. Niektoré sú neoficiálne, úrady ich ticho tolerujú. Je to vždy lepšie, ako keby boli pomníky roztrúsené po celých horách.

Autor: Plus 7 Dní/Milan Vranka
01. november 2013, 06:00

Symbolický cintorín vo Vysokých Tatrách bol pri svojom vzniku svetový unikát.